

Dr. SALİH CANÖZÜ

ANONİM ŞİRKETLERDE İBRA

onikilevha
KURUMSAL YATIRIM VE MENKUL DEĞERLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XXI
GİRİŞ.....	1
I. KONUNUN TAKDİMİ.....	1
II. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI VE PLAN.....	3

BİRİNCİ BÖLÜM İBRA KAVRAMI

§ 1. TANIM	5
§ 2. İBRANIN TARİHÇESİ.....	7
I. İbranın Tarihte İlk Görünümü.....	7
II. Roma Hukukunda İbra	8
A. Acceptilato	9
B. Pactum de non petendo.....	9
III. Mecellede İbra.....	10
A. Mecelle 'de İbra Türleri.....	11
1. İbra-i Iskat (Hak Düşürücü İbra).....	11
2. İbra-i İstifa (Hak Tanıyıcı İbra).....	12
B. Mecelle'de İbranın Hükümleri.....	13

§ 3. İBRANIN HUKUKİ NİTELİĞİ, İŞLEVLERİ, TÜRLERİ VE BENZER KAVRAMLARDAN FARKLARI ...	13
I. Borçlar Hukukunda İbranın Hukuki Niteliği.....	13
A. Tasarrufi İşlem Niteliğinde Olması	14
B. Sebebe Bağlı Olması	16
C. Sözleşme Niteliğinde Olması.....	18
II. Şirketler Hukukunda İbranın Hukuki Niteliği	20
A. İbrayı Düzenleyen Hükümlerin Emredici Nitelikte Olması	20
B. İbra Kararının Sözleşme Niteliğinde Olmaması	21
C. İbra Kararının Tek Taraflı Hukuki İşlem Niteliğinde Olması	25
D. İbra Kararının Yenilik Doğuran Bir Hak Niteliğinde Olması	27
III. İbra Kararının Genel Kurulun Takdirinde Olması.....	28
A. İbra Kararının Nispi Bir İşlem Olması	29
B. İbra Kararının Şahsi Def'i Niteliğinde Olduğu Görüşü... 30	
C. Menfi Borç İkrarı Niteliği.....	32
1. Menfi Borç İkrarı Kavramı.....	32
2. İbra Kararının Menfi Borç İkrarı Niteliği.....	35
D. Mukayeseli Hukukta İbra Kararının Hukuki Niteliği.....	39
1. Alman Hukuku	39
2. İsviçre Hukuku.....	39
3. Avrupa Birliği Hukuku.....	41
IV. İbranın İşlevleri.....	43
A. Kontrol İşlevi	43
1. Kontrol İşlevinin Sonucu Olarak Hesap Verilebilirlik.....	44
2. Kontrol İşlevinin Sonucu Olarak Bilgi Alma ve İnceleme Haklarının Kapsamlı Bir Şekilde Kullanılması	45
B. Yönetime Güven Açıklama İşlevi	46

C. Borcu Sonlandırma İşlevi	46
V. Borcu Sona Erdiren Nedenlerden Biri Olarak İbranın Yeri ve Şekli	48
VI. İbranın Türleri	51
A. Açık İbra	51
1. Genel İbra Kararı	52
2. Özel İbra Kararı	53
B. Örtülü İbra	55
VII. Anonim Şirketlerde İbra Kararınının Benzer Kurumlardan Farkları	59
A. İbra Sözleşmesi	59
B. İkale Sözleşmesi	59
C. Sulh Sözleşmesi	62
D. Feragat	64
E. Menfi Borç İkrarı	67
F. Makbuz	67
G. Konkordato Sözleşmesi	71

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLERDE İBRA KARARI

§ 4. HAKKINDA İBRA KARARI VERİLEBİLECEK KİŞİLER..	75
I. Yönetim Kurulu Üyeleri	75
II. Yöneticiler	76
III. Kurucular	81
IV. Denetçiler	82
V. Tasfiye Memurları	83
§ 5. İBRANIN KAPSAMI ve İBRA KARARINDA DİKKATE ALINMASI GEREKEN BİLGİ VE BELGELER ..	85
I. Açık İbranın Kapsamı	85
II. Örtülü İbranın Kapsamı	90

III. İbra Kararında Dikkate Alınması Gereken Bilgi ve Belgeler ..	91
A. Yönetim Kurulunun Genel Kurula Ulaştırdığı Bilgiler ve Finansal Tablolar.....	91
1. Finansal Durum Tablosu (Bilanço).....	92
2. Diğer Finansal Tablolar.....	95
3. Yıllık Faaliyet Raporu.....	97
4. Sözlü Açıklamalar.....	102
B. Denetçilerin Genel Kurula Sunmuş Olduğu Bilgi ve Belgeler.....	103
1. Bağımsız Denetim Raporu	104
a. Genel Özellikleri.....	104
b. Bağımsız Denetim Raporunun İbra Kararına Etkisi.....	108
2. Sözlü Açıklamalar.....	111
3. Özel Denetçi Tarafından Sunulan Bilgiler	112
a. Pay Sahibinin Özel Denetim İsteme Hakkı	112
b. Özel Denetim Raporunun İbra Kararı ile İlişkisi	115
§ 6. İBRA KARARININ ALINMASI	118
I. İbra Kararı Vermeye Yetkili Organ	118
II. İbra Kararının Alınma Zamanı.....	119
III. İbra Kararında Oy Hakkı, Nisap ve Oydan Yoksunluk Halleri.....	122
A. Oy Hakkı	122
B. Yetersayı.....	125
1. Toplantı Yetersayısı	126
2. Karar Yetersayısı	128
C. İbra Kararında Oydan Yoksunluk Halleri	128
1. Belirli Yakınlar.....	130
2. Yönetim Kurulu Üyeleri.....	134
3. Yönetimde Görevli İmza Yetkisini Haiz Kişiler.....	135

4. Aile Şirketleri ile Tek Kişi Ortaklıklarında İbra ve Oydan Yoksunluk	136
5. Şirket Tarafından İktisap Edilen Payların ve Bağlı Şirketlerin Oy Haklarının Donması.....	137
D. Örtülü İbra Kararında Oydan Yoksunluk.....	139
E. Oydan Yoksunluk Hallerinin Sınırlı Sayıda Olması.....	139
F. Temsil İlişisine Dair Oydan Yoksunluk Sorunları	140
1. Yoksun Oyun Temsilci Tarafından Kullanılıp Kullanılamayacağı Sorunu	140
2. Oydan Yoksun Kişinin Temsilci Sıfatı ile Oy Kullanması Sorunu.....	142
3. Tüzel Kişi Yönetim Kurulu Üyelerinin Kendi Temsilcilerinin İbrasında Oydan Yoksunluğu	144
G. Oydan Yoksunluk Hükümlerine Aykırılık ve Yaptırımını	145
1. Doğrudan Aykırılık.....	145
2. Dolaylı Aykırılık.....	146
a. Oydan Yoksunluğu Etkisizleştirmek için Pay Senetlerinin Devri	146
b. Oy Sözleşmeleri.....	149
c. Pay Üzerinde İntifa Hakkı Kurulması.....	151
3. Oydan Yoksunluk Hallerine Aykırılığın Yaptırımını..	152
IV. İbra Kararı ile İlgili Azınlık Hakları	155
A. Finansal Tabloların Müzakeresinin Ertelenmesini İsteme Hakkı	156
B. Kuruluş ve Sermaye Artırımında İbrayı Engelleme İmkânı	159
C. Özel Denetim Talep Hakkı	159
V. İbra Kararının Geri Alınmaması Hususu.....	159
A. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde.....	159
B. 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu Çerçevesinde	161
VI. Tek Kişilik Anonim Şirketlerde İbra Kararı.....	162

§ 7. KURULUŞ VE SERMAYE ARTIRIMINDA SULH VE İBRA	164
I. Şartları.....	164
A. Süre	165
1. Kuruluşta.....	165
2. Sermaye Artırımında.....	166
3. Süre Şartına Aykırılığın Yaptırımı.....	167
B. Azlığın İtiraz Etmemesi ve Aykırılığın Yaptırımı.....	169
II. Kişi ve İçerik Bakımından Kapsamı	172
A. Kişi Bakımından.....	172
1. Kurucular.....	173
2. Yönetim Kurulu Üyeleri.....	173
3. Denetçiler	175
B. İçerik Bakımından.....	176
1. Kuruluş İşlemleri	176
2. Sermaye Artırımı İşlemleri.....	176
a. Esas Sermaye Sisteminde.....	177
b. Kayıtlı Sermaye Sisteminde	178
III. İbra Kararı.....	178
A. Yetkili Organ.....	178
B. Oydan Yoksunluk	180
IV. Sulh	181
§ 8. BAĞIMSIZ DENETÇİLERİN İBRASI	182
I. Bağımsız Denetim	182
II. Bağımsız Denetime Tabi Şirketler.....	182
III. Bağımsız Denetçilerin Sorumluluk Halleri.....	184
A. Denetçilerin Sır Saklamadan ve Denetimin Dürüst ve Tarafsız Gerçekleştirme Yükümlülüğünden Doğan Sorumlulukları (TTK m.404)	185
B. Denetçinin Sorumluluğu (TTK m.554).....	186
IV. Bağımsız Denetçilerin İbrası	188

A. Denetim Faaliyetinden Doğan Sorumluluk Nedeniyle Bağımsız Denetçilerin Açık veya Örtülü İbrası	188
B. Kuruluş ve Sermaye Artırımından Doğan Sorumluluk Sebebiyle Bağımsız Denetçilerin İbrası Hususu	190

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İBRA KARARINA BAĞLANAN HUKUKİ SONUÇLAR

§ 9. İBRA KARARININ SORUMLULUK DAVALARINA ETKİSİ.....	192
I. Şirketin Açacağı Davalara Etkisi.....	197
II. Pay Sahiplerinin ve Şirket Alacaklılarının Açacakları Dava Hakkına Etkisi.....	203
A. Genel Olarak.....	203
B. Pay Sahiplerinin Dava Hakkına Etkisi Bakımından.....	208
1. Doğrudan Zarar Nedeniyle Açılacak Davalarda.....	208
2. Dolaylı Zarar Nedeniyle Açılacak Davalarda.....	210
a. Genel Olarak.....	210
b. Olumlu Oy Verenler ile İbra Kararını Bilerek Payı İktisap Edenler Açısından.....	216
c. Genel Kurul Toplantısına Katılmayanlar ile Olumsuz Oy Verenler Açısından	218
C. Ortaklık Alacaklılarının Dava Hakkına Etkisi Bakımından.....	220
1. Doğrudan Zarar Nedeniyle Açılacak Davalarda.....	220
2. Dolaylı Zarar Nedeniyle Açılacak Davalarda.....	222
§ 10. BANKACILIK KANUNUNA GÖRE AÇILACAK İFLAS DAVALARINA ETKİSİ	226
§ 11. İBRANIN DİĞER SONUÇLARI.....	231

I. Yöneticilerin Müteselsil Sorumluluğuna Etkisi.....	231
II. Denetçilerin Sorumluluğuna Etkisi.....	233
III. İbranın Reddi Kararının Yönetim Kurulu Üyeliği Sıfatına Etkisi.....	235
IV. Yönetici Sorumluluk Sigortasının İbra Kararına Etkisi (TTK m.361).....	236
§ 12. İBRA KARARININ HÜKÜMSÜZLÜĞÜ.....	239
I. Genel Hükümsüzlük Halleri.....	239
A. Yokluk.....	240
B. Geçersizlik Halleri.....	241
1. Butlan (Kesin Hükümsüzlük).....	241
2. İptal Edilebilirlik.....	242
a. Düzelebilir Hükümsüzlük.....	243
b. Bozulabilir Hükümsüzlük.....	243
3. Noksanlık (Eksiklik).....	243
4. Nispi Etkisizlik.....	244
II. İbra Kararında Hükümsüzlük Halleri.....	244
A. İbra Kararının Yokluğu.....	247
B. İbra Kararının Butlanı.....	249
C. Geçersiz Kararların Ortak Sonuçları.....	254
D. İbra Kararının İptali.....	255
1. Genel Hükümlere Göre İptal Edilebilir İbra.....	255
a. Borçlar Kanunu'ndaki İrade Sakatlıkları Hallerinin İbra Açısından Uygulanabilirliği ve Önemi.....	255
b. Genel Hükümlere Göre İrade Sakatlığı Sebepleri.....	257
c. İbrada İrade Sakatlığı ve İleri Sürülmesi.....	258
2. Ticaret Kanununa (Özel Hükümlere) Göre İbra Kararının İptali.....	262
a. İptal Nedenleri.....	263
i. Kanuna Aykırılık.....	263

ii. Esas Sözleşmeye Aykırılık	266
iii. Dürüstlük Kuralına Aykırılık	268
b. İptal Davasının Tarafları, Dava Açma Şartları ve Süresi.....	272
i. Davacı Sıfatı	272
ii. Davalı Sıfatı	277
iii. Dava Açma Süresi ile Görevli ve Yetkili Mahkeme ve Yargılamaya Dair Çeşitli Hükümler	278
III. İbra Kararının Sakatlığı Bakımından Özellik Gösteren Durumlar.....	282
A. Genel Şartlar	282
1. Muhasebe Hata ve Hilelerinin Bulunması	283
a. Muhasebe Hataları	283
b. Muhasebe Hilelerinin Tanımı ve Özellikleri.....	284
c. Muhasebede Karşılaşılan Hile Türleri	286
d. İbra Kararı Açısından Yönetim Kurulunun Gerçekleştirebileceği Muhasebe Hileleri.....	288
i. Bilançoda Bazı Hususların Hiç Gösterilmemesi	288
ii. Bilançoda Bazı Hususların Gereği Gibi Gösterilmemesi	289
iii. Bilançoda Gerçek Durumu Gizleyecek Hususların Bulunması	291
e. Bilançodaki Eksikliklerde Bilinçli Hareket Unsurunun Önemsizliği	292
B. Genel Kurula Sunulan Bilgilerin Tam Olmaması.....	293
C. Oy Hakkına İlişkin Sınırlamalara Uyulmaması.....	294
D. Açık İbra Kararı Bakımından	294
1. Gündemde Madde Bulunmaması.....	295
2. TTK m.559 Kapsamında İbra Kararı	298
E. Örtülü İbra Kararı Bakımından.....	299

1. Aksi Yönde Bir Karar Alınmaması veya Genel Kurulda İbra Gündeminin Bulunmaması	300
2. Finansal Tabloların Doğru ve Eksiksiz Düzenlenmiş Olması	302
F. Değerlendirme ve Öneriler.....	306
G. İbra Kararının Geçersizliğinin Tespiti veya İptalinin Pratik Faydası Olup Olmadığı.....	307

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
İBRA TALEBİ VE OLUMSUZ İBRA
KARARINA KARŞI YÖNETİM KURULU
ÜYELERİNİN BAŞVURABİLECEĞİ
HUKUKİ İMKÂNLAR

§ 13. İBRA TALEBİ	311
I. Anlamı.....	311
II. Şartları.....	313
A. Kusursuz Yönetim veya (Denetçiler Açısından) Denetim	313
B. Finansal Tablolar ve Yıllık Faaliyet Raporu ile Denetim Raporunun Usulüne Uygun Olması.....	315
§ 14. İBRANIN REDDİ KARARI ve SONUÇLARI.....	316
I. Anlamı ve Sebepleri	316
II. Bilançonun Onaylanmasına Rağmen İbranın Reddi Sorunsalı.....	317
A. Mali İbra / İdari İbra Ayrımı	317
B. Değerlendirme.....	319
III. İbranın Reddi Kararının Sonuçları.....	321
A. İbra Edenler Açısından.....	321
1. Azil Sebebi.....	321
2. Sorumluluk Davası Açma İmkânı.....	323

3. Ret Kararına Rağmen Yöneticilerin Göreve Devam Etmesi.....	323
B. Yöneticiler Açısından	324
1. Kişilik Haklarına Tecavüz.....	324
2. İptal Davası Açabilme Durumu.....	326
a. Olumsuz Genel Kurul Kararlarının İptali	326
b. Olumsuz İbra Kararı Açısından	327
c. İbranın Reddi Kararlarının İptali.....	329
d. İbranın Reddi Kararlarının İptalinde Davacı Olabilecek Kişiler	332
i. Pay Sahipleri.....	332
ii. Yönetim Kurulu	335
iii. Yönetim Kurulu Üyeleri.....	335
e. Zamanı	338
3. İbra Davası Açma İmkânı	340
4. Ret Kararının İptali ve Olumlu Kararın Tespiti Talebi	340
5. Yönetim Kurulu Üyelerinin İstifa Hakkı.....	342
IV. İbranın Reddi Halinde Denetçilerin Durumu	344
§ 15. İBRA DAVASI.....	345
I. İbra Talebi ve Davası.....	345
II. Hukuki Niteliği.....	347
A. Eda Davası.....	347
B. Tespit Davası.....	348
III. Tarafları	349
IV. İspat Yükü.....	350
V. Zamanı	351
SONUÇ	355
KAYNAKÇA	369